

PIKANTERIJE JEDNOG PROHUJALOG VREMENA

Znate li da je Lida Baarova, jedna od najvećih čeških i njemačkih glumica 30-ih godina, održavala ljubavnu vezu s Josephom Goebbelsom, koju je Hitler zabranio zbog »viših« ciljeva? Zbog ljubovanja s glumicom koju je cijenio i redatelj Federico Fellini, Goebbels je čak završio u bolnici nakon što ih je ljubomorni muž Gustav Fröhlich uhvatio *in flagranti*.

Sočni trač iz sredine prošlog stoljeća samo je jedna od pikanterija koju možete pronaći pregledavajući dvojezični CD-ROM pod nazivom »Zvonimir Faist – Diktati vremena« (Plakati od kasnih 1930-ih do ranih 1960-ih), objavljen ovih dana u izdanju Muzeja grada Zagreba.

Obilje anegdota i drugih zanimljivosti iz vremena kojeg se iz prve ruke sjeća najstariji živući akademski slikar pretvara ovu najsuvremeniju elektoničku monografiju u zanimljivu multimedijalnu priču koja ilustrira duh i diktate vremena u kojem su se izmijenila tri društveno-politička sustava.

Pregledavajući CD-ROM možete saznati (ili se podsjetiti) što su protagonisti tog razdoblja gledali u kinu, proizvodili, kupovali, slušali... Uz filmske plakate, tu su i filmografski podaci, poput casting lista, sinopsisa filmova, fotografija glumaca i zanimljivosti iz njihova života.

Glumačke zvijezde

Uz već spomenutu Lidu Baarovu koja je živjela sve do 2000. godine i napisala autobiografsku knjigu »Moj gorko-slatki život«, naći ćete ovoljenu i Mireille Balin, još jednu nacističku ljubavnicu koja je poslije 1945. godine završila u zatvoru u Parizu, gdje je brutalno mučena. Doživjela je sudbinu u skladu s diktatom vremena; iako je kasnije rehabilitirana, više nikad nije dosegla status zvijezde, kakav je imala prije 2. svjetskog rata.

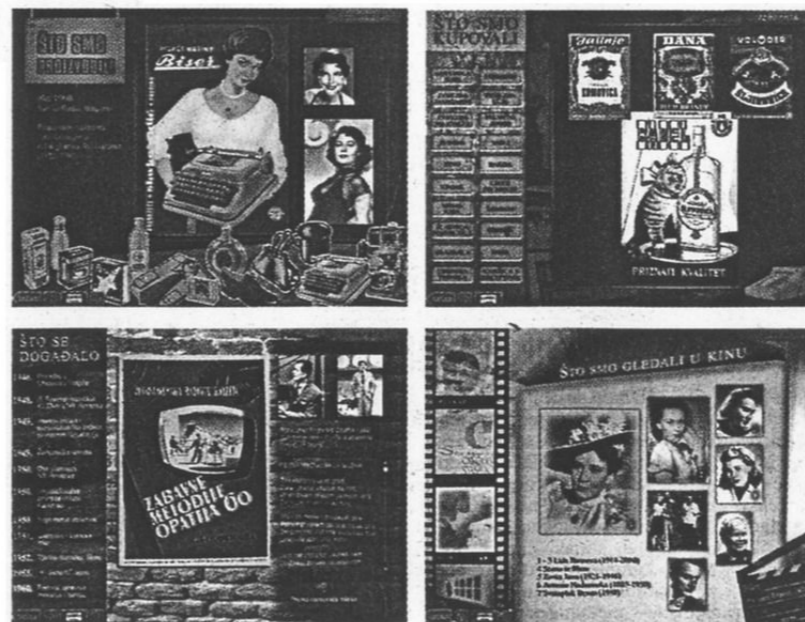
Upravo su glumačke zvijezde bile česta inspiracija za ženske likove na Faistovim plakatima, od platinaste ljepotice tipa Marilyn Monroe za cigarete Tvornice duhana Rovinj do tamnokose gerle, lijepe poput Ave Gardner na reklami za pišalice »Biser« u proizvodnji tvrtke »Slavko Rodić« iz Bugojna. Osim svjetskih glumica, Faista je – kako saznajemo iz zvučnih zapisa – inspirirala i njegova supruga, čiji se lik našao na ambalaži kave Minas, najprodavaniji

jem proizvodu zagrebačke tvornice Franck.

Kako svjedoči dizajner čiji su radovi nastajali u državnim zavodima za oglašavanje i propagandu, plakati tog doba morali su prenijeti želje naručitelja. Ovisno o potrebama vremena, žene su prikazivane kao nedostižne filmske dive, potom kao seljanke i radnice, drugarice, supruge i majke te samostalne osobe koje mogu pušiti i raditi što žele.

Faistova supruga nije bila samo model i muza; umjetniku je pomagala u mnogim tehničkim pojedinostima, a predložila mu je i kako će napraviti monumentalni slavluk u povodu I. kongresa AFŽ-a u Zagrebu. Faist je došao umoran kući, bez ideje, a ona mu je kazala: »Nemoj komplicirati, napravi jednu partizanku Srpkinja i jednu Hrvaticu... kako se rukuju«. Zanimljiv je podatak da su 14-16 metara visoke figure poslužile kao paravan za uklanjanje spomenika banu Josipu Jelačiću sa središnjeg zagrebačkog trga.

Slikar kojeg najšira publika pamti po ambalaži »Zvijezda« ulja, »Knaipove« kave i deterdženta »Perion« slovenske tvornice »Zlatorog«, nije imao ni vremena ni energije da poslije radnog vremena slika. No poput junaka ove priče Zvonimira Faista, koji je rad doživljavao kao igru, zabavljala se i mr. Maja Sojat Bikić, autorica koncepcije CD-ROM-a, podarivši publici atraktivan i zanimljiv kulturni proizvod

Prizori iz CD-ROM-a koji podsjećaju na vrijeme optimizma i nade

Multimedijalni CD-ROM »Zvonimir Faist – Diktati vremena« (Plakati od kasnih 1930-ih do ranih 1960-ih) objavio je Muzej grada Zagreba na hrvatskom i engleskom jeziku. Autorica izložbe i kataloga bila je Zeljka Kolveshi, dok je Maja Sojat-Bikić autorica koncepcije CD-ROM-a nastalog u produkciji tvrtke Novena.

Po svom guštu

Slikar kojeg najšira publika pamti po ambalaži »Zvijezda« ulja, »Knaipove« kave i deterdženta »Perion« slovenske tvornice »Zlatorog«, nije imao ni vremena ni energije da poslije radnog vremena slika. Bio je toliko zasut narudžbama da je jedva stizao jesti i spavati. Unatoč tome, ističe, kako je svaki plakat napravio »sebi za volju, po svom guštu«.

U vrijeme dok je trajala obnova, nije bilo odmora, pa su tako Faist i suradnici u OLIKPROP-u (organizaciji državne likovne propagande) do iznemoglosti ručno štancali portrete Tita, Kardelja, Rankovića i drugih šefova, najčešće na velikom platnu. Kad je jednom prilikom preko noći stigla direktiva da se na brzinu napravi 700 portreta Tita i nešto Rankovića, Faistu je pomoglo dragocjeno iskustvo stečeno u Školi primijenjene umjetnosti, koja se tada nazivala Obrtna škola. O toj čuvenoj obrazovnoj ustanovi Faist ima samo riječi hvale, dok Akademiju likovnih umjetnosti opisuje kao mjesto na kojem nije ništa novo naučio. Nije ni čudno ako uzmemo u obzir navedeni podatak da je prof. Jozo Kljaković tijekom četiri godine studija svega dva puta (!) na par minuta (!) došao u ateljer gdje su radili studenti. »On mi je u indeks davao ocjene, on je bio glavni profesor,

a ja nisam nikada vidio njega nešto nacrtat«, kazao je Faist, ističući da je najviše naučio od prof. Olge Höcker i prof. Tomislava Krizmana.

Za vrijeme svoje intenzivne karijere Faist je najviše dizajnirao filmske plakate, i to za domaće, francuske, češke, španjolske i druge filmove. Za Ruse je, kako kaže, trebao raditi Edo Murtić, ali nisu bili zadovoljni njegovim rješenjima, pa mu je poznati hrvatski slikar, njegov tadašnji šef u OLIKPROP-u, pružio priliku. Kao svojevrsan kuriozitet navodimo činjenicu da će prva Faistova izložba, prezentirana prošle godine u Muzeju grada Zagreba, naredne godine gostovati u Moskvi.

Posebno važnu ulogu u oslikavanju duha tog vremena ima glazba, pa tako CD-ROM sadrži snimke s Opatijskog festivala zabavnih melodija. Zahvaljujući Glazbenom programu Hrvatskog radija možemo čuti, primjerice, »Pesmu raznosaa mleka«, pobjedničku pjesmu Opatije '60 u izvedbi Đorđa Marjanovića i alternaciji Marka Novosela.

Poput junaka naše priče Zvonimira Faista, koji je rad doživljavao kao igru, beskraino se bavljala i mr. Maja Sojat Bikić, autorica koncepcije CD-ROM-a »Zvonimir Faist – Diktati vremena«. Umjesto »suhog« materijala koji temi prilazi isključivo sa stručnog, muzeološkog aspekta, Muzej grada Zagreba podario je najširoj publici atraktivan i zanimljiv kulturni proizvod.

Zabavljajte se i uz njega i vi, oslušujući ritam vremena u kojem su protagonisti vjerovali parolama »S Titom u ratu i miru«, kupovali prve juhe iz vrećice, majonezu i vafle te, prema standardima prosječnog Jugoslavena, posjedovali štednjak na drva, posude od emajla, električno kuhalo, kovčeg od prešnog kartona i... vazu s cvijećem.

Jelena MANDIĆ